

7 | TUBAKAVABA VANGLA

TOBACCO FREE PRISON

Alates 1. oktoobrist 2017 on vanglates suitsetamine täiesti keelatud. Teisisõnu ei tohi Eesti vanglate territooriumil – ei sees ega väljas – suitsetada ei vangid, ametnikud ega teised inimesed. Eestis on vanglates suitsetamist piiratud ligi kaheksa aastat. Oluline samm astuti 2010. aastal, kui piiriks kehtestati viis sigaretti päevas ja suitsetada lubati ainult väljas jalutuslalal. Kuus aastat hiljem vähendati lubatud sigarettide arvu kolmele.

Üha enam maailma riike kannab hoolt selle eest, et inimesed loobuksid tubakast. Eeskujusid selle sammu astumiseks võib tänapäeva maailmas leida juba mitmeid. Selleks kujundatavad nad kava-kindlat tubakapoliitikat ning mõjutavad rahvast järk-järgult suitsetamisest loobuma. Ent vangla eripära tõttu sellest ei piisa ning tavapärased mõjutusvahendid ei ole vanglates suitsetamist vajalikul määral vähendanud. Näiteks kui 2016. aastal suitsetas iga päev umbes 21% Eesti inimestest, siis vanglas oli suitsetajaid suhteliselt märksa rohkem: 70%.

Hulk riike ongi asunud vanglas suitsetamist piirama ja ka täielikult keelama. Vanglate suitsetamiskeeld pole maailmas uus nähtus ning järjest rohkem riike liigub täieliku suitsetamiskeelu poole. Näiteks on vanglates suitsetamine keelatud Austraalias, Uus-Meremaal, mitmes Ameerika Ühend-

As of 1 October 2017, smoking is banned in Estonian prisons. That is to say that prisoners, prison staff and other people are not allowed to smoke in the territory—neither inside nor outside—of Estonian prisons. Smoking had been restricted in Estonian prisons for almost eight years. In 2010, an important step was taken when a limit of five cigarettes per day was established and smoking was only allowed outside in the exercise yard. Six years later, the number of cigarettes allowed was reduced to three.

More and more countries are aiming towards people giving up smoking. There are numerous examples in the world on the basis of which these steps can be taken. To this end, methodical tobacco policies have been formulated to influence people to gradually give up smoking. However, due to the specifics of the prison, this is not enough, and conventional sanctions have not reduced smoking in prisons to the extent necessary. In 2016, for example, while about 21% of Estonians were daily smokers, the percentage was considerably higher in prisons—70%.

A number of countries have started to restrict and even ban smoking in prisons. Banning smoking in prisons is not a new phenomenon, and more and more countries are moving towards this

riikide osariigis ja Kanadas. Euroopas liigub selles suunas Suurbritannia, kus suitsuvabad on kõik Walesi vanglad ning Inglismaa ja Šotimaa loodavad sinnamaani jõuda 2018. aastal.

MIKS ON VAJA TÄIELIKKU KEELDU?

Aasta enne täielikku suitsetamiskeeldu aitas vangla vangidel suitsetamisest loobuda: töötas välja motiivatsiooni-programmid ja tagas loobujatele nõustamise. Näiteks pakuti loobujatele ja mittesuitsetajatele paremaid sportimisvõimalusi, tervislikku lisatoitu, võimalust vaadata rohkem telerit ja osta vangla kauplusest teatud toiduaineid rohkem. Üleminekuperiood vähendas suitsetajate arvu, kuid ei taganud täielikult suitsuvaba keskkonda. Näiteks suitsetas enne motiivatsiooni-programme 70% Tartu vangla vangidest, 2017. aasta septembri lõpul ehk enne keelu jõustumist 48%.

Suitsetamiskeelu eesmärk on kaitsta vangide ja vanglateenistujate tervist, aidata suitsetajal sõltuvusest vabaneda, säästa riigi ressursse ja tagada vangla julgeolek. Osalise piirangu ajal hoiti sigarette eraldi suletud kappides ning jalutusajaks andis ametnik vangile kuni kolm suitsu. Pärast jalutuskäiku pandi üle jäänud sigaretid kappi tagasi ja kui vaja, otsiti vang läbi. Sellise korralduse tõttu tekkis kontrolliprobleeme ning mittesuitsetavate vangide ja ametnike tervist ei olnud võimalik passiivse suitsetamise eest kaitsta.

Just viimati nimetatu on peamine põhjus, millega on suitsetamiskeeldu Eestis ja ka mujal maailmas esmajoonel selgitatud. Osalise suitsetamiskeelu ajal õnnestus vangidel toimetada sigarette ruumidesse, sest tavapärase läbiotsimise käigus on neid keeruline avastada. Osalise piirangu tõhutust on täheldatud mujalgi. Näiteks Kanada Québeci vanglates, kus vangil lubati suitsetada ainult väljas jalutuslalal, jätkas 93% vangidest suitsetamist ruumides ning seega ei täitnud piirang eesmärki.

goal. For example, smoking is banned in prisons of Australia, New Zealand, Canada and several states of the United States. In Europe, Great Britain is heading in this direction as well, with all Welsh prisons already tobacco-free and English and Scottish prisons hoping to achieve this goal in 2018.

WHY IS A TOTAL BAN NECESSARY?

A year before the total ban on smoking, the prison helped the prisoners to quit smoking by developing motivation programs and ensuring counselling for quitters. Among the benefits offered to quitters and non-smokers were better sporting opportunities, additional healthy food, more time to watch TV and the availability of certain products in the prison shop. The transitional period reduced the number of smokers but did not ensure a completely non-smoking environment. For example, 70% of the prisoners of Tartu prison smoked before the motivation programs and 48% before the ban was enforced in end of September 2017.

The aim of the smoking ban is to protect the health of prisoners and prison staff, help the smokers to rid themselves of addiction, save public resources and ensure the security of the prison. During the partial ban, cigarettes were kept in separate cabinets and prison officials gave prisoners up to three cigarettes for their walk. After the walk, the remaining cigarettes were put back to the locker and, if necessary, the prisoner was searched. This arrangement, however, caused problems with inspection, and the health of non-smoking prisoners and officials could not be protected from second-hand smoking neither.

It is the latter that is the main justification for banning smoking in Estonia and elsewhere. During the partial smoking ban, since it was difficult to detect the cigarettes with the routine search, the prisoners managed to smuggle cigarettes to their cells. The ineffectiveness of the partial ban has been observed elsewhere as well. For example, in prisons of Québec, Canada, although prisoners were allowed to smoke only in the outdoor exercise yard, 93% of prisoners continued to smoke in their prison cells, and thus the restriction failed to fulfil its purpose.

SUITSETAMINE ÕIGUSTE VAEKAUSIL

Vaidlusi on tekitanud küsimus, kas inimesel on fundamentaalne õigus igal ajal suitsetada. Hoolimata sellest, et tubakatooted on väljaspool vanglat vabalt kättesaadavad, ei ole Eesti ega rahvusvahelistes õigusaktides sellist õigust selge sõnaga sätestatud. Suitsetajate õigustena on nimetatud õigust vabadusele, enesemääramisele ja privaatsusele. Teisalt tuleb aga arvestada, et igal inimesel on õigus elule, tervisele ja tervislikule keskkonnale – ning need õigused on fundamentaalsed õigused. Kui mitesuitsetaja on sunnitud viibima tubakasuitsuga saastatud keskkonnas, siis tema õigusi rikutakse. Inimõigusi vaagides – kui ühel vaekausil on suitsetaja õigus vabadusele, enesemääramisele ja privaatsusele ning teisel mitesuitsetaja inimõigus elule ja tervisele – on kaalukamaks peetud mitesuitsetaja õigusi. Ka Euroopa inimõiguste kohus ei ole avaldanud seisukohta, mis kohustaks vanglates suitsetamist lubama.

Eesti on keeldu rakendades lähtunud sellest, et nii meie põhiseaduse, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni kui ka Euroopa inimõiguste kohtu seisukohtade järgi on riik kohustatud tagama vangide ja vanglateenistujate kaitse passiivse suitsetamise eest.

Esimesed vangide katsed vabaneda suitsetamiskeelust kohtuvaidluse abil ei ole vilja kandnud. Põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses ei ole riigikohus seda teemat sisuliselt arutanud ja võimalik, et niisugune vaidlus seisab seal alles ees.

SMOKING AS A RIGHT?

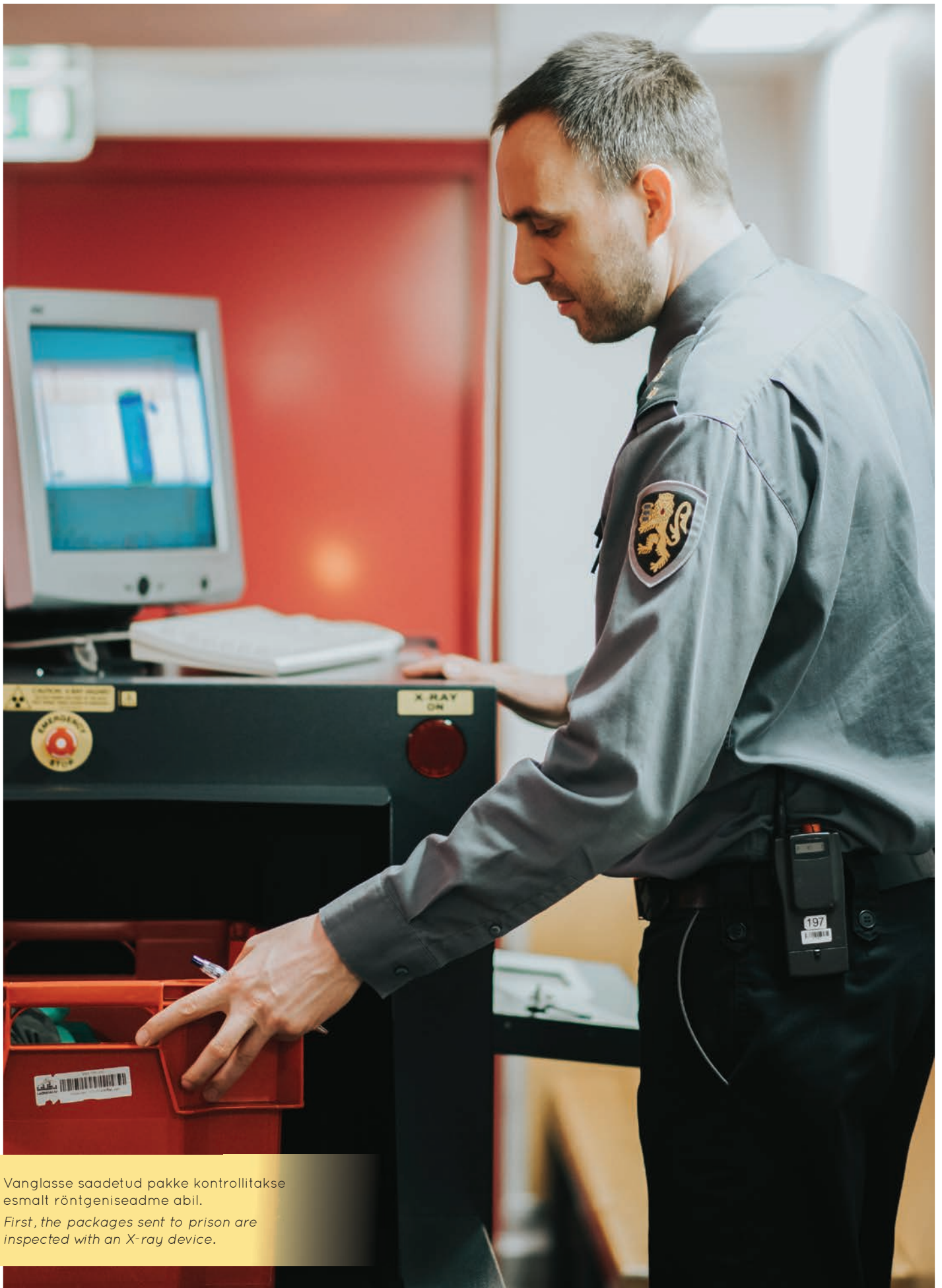
The matter has raised the question whether a person has the fundamental right to smoke at all times. Notwithstanding the fact that tobacco products are freely available outside the prison, neither Estonian nor international law have explicitly stipulated the existence of this right. The rights of a smoker are the right to freedom, right to self-determination and right to privacy. On the other hand, it must be considered that everyone has the right to life, health and a healthy environment—and these rights are fundamental. The rights of non-smokers are violated if they are forced to stay in an environment contaminated with tobacco smoke. When weighing these human rights—with the smoker's right to freedom, self-determination and privacy on one side and the non-smoker's right to life and health on the other—the rights of the non-smoker have been considered more important. The European Court of Human Rights has also not published a statement forbidding the ban on smoking in prisons.

In implementing the ban, Estonia has issued from the fact that, according to our constitution, European Convention for Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the European Court of Human Rights, the state is obliged to ensure the protection of the prisoners and prison staff from second-hand smoking.

The first attempts by prisoners to avoid the smoking ban through litigation have not proved fruitful. The Supreme Court has not yet deliberated on this matter in substance as part of the constitutional review court procedure, but might in the future.

Tubakat püütakse vanglasse toimetada kirja teel. Seetõttu kontrollib ümbrikuid vanglateenistuse neljajalgne töötaja. Tobacco is sometimes tried to be snuck into prison by mail. That is why the envelopes are examined by the prison service's four-legged employee.

Vanglasse saadetud pakke kontrollitakse esmalt röntgeniseadme abil.

First, the packages sent to prison are inspected with an X-ray device.